

Asia: VN/18003/2022

Lausuntopyyntö Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lainsäädännön uudistamista koskevasta taustamuistiosta

Itsenäinen julkisoikeudellinen laitos (taustamuistio kohta 2.1.1)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

-

Tehtävät (taustamuistio kohta 2.1.2)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Mikä on TTL:n olemassaolon perusta? Ovatko TTL:n nykyiset tehtävät ajan tasalla? Puuttuuko TTL:n tehtävistä jotakin, mitä? Miten täsmentäisitte TTL:n nykyisiä tehtäviä?

-

Rekisterit ja tiedonhallinta (taustamuistio kohta 2.1.3)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Tarvitaanko ja miltä osin tietosuoja ja tiedonhallintaa koskevaa erityissääntelyä? Puuttuuko nykyisestä laista jotain tietosuojaan, tiedonhallintaan tai esimerkiksi tiedonsaantioikeuksiin liittyvää sääntelyä?

-

Rahoitus ja talous (taustamuistio kohta 2.1.4)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Onko rahoitusta, taloutta tai valtionosuutta koskevissa nykyisissä säännöksissä muutostarpeita, mitä? Puuttuuko niistä jotakin olennaista, mitä?

-

Erikoislääkärikoulutus (taustamuistio kohta 2.1.5)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta on tuettu erillisrahoituksella vuodesta 2005 alkaen. Määräaikaista lakia on jatkettu useampaan otteeseen ja vuosittainen korvaussumma on 2,9 miljoonaa euroa. Työterveyslaitos on esittänyt oman osuutensa kasvattamista, mikä vastaavasti pienentäisi yliopistojen rahoitusta.

Erillisrahoituksen tarkoituksen on turvata työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen jatkuvuus, koulutuksen laatu ja sen määrällinen riittävyys. Rahoitus on yliopistoissa koettu riittämättömäksi jo nyt ja sen pienentämistä emme kannata.

Kliinisten opettajien urakehityksen estää nykyinen kieltä käyttää aika- ja rahoitusresurssia tutkimustyöhön, mikä johtaa todennäköisesti siihen, ettei tulevaisuudessakaan ole käytettävissä dosenttitasoista opetushenkilökuntaa. Ongelma on valtakunnallinen. Kliinisten opettajien vaihtuvuus on ollut osin huomattavan suurta.

Erikoislääkärikoulutuksessa havaittuja ongelmia:

1. Erikoisalalle pyrkivien määrä ylittää 2-3-kertaisesti sisäänoton yliopistokohtaisen kiintiön.
2. Erikoislääkäriksi valmistumisajat (n.s. läpivirtausaika) erikoisalalle hyväksymisestä valmistumiseen on pitkittynyt. Tämä johtuu pääasiassa vaikeuksista saada eriytyvän koulutuksen (ns. reunakoulutuksen) jaksoja. Myös Työterveyslaitos-jaksolle on ollut jonoa. Em. seikat ovat johtaneet epätoivottuun tilanteeseen, jossa osa erikoistuvista ei ilmeisesti aiokaan valmistua esim. lähestyvän eläkeiän vuoksi.

Työterveyshuollon koulutuksesta annetun lain ja asetuksen tarkoituksena on turvata työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen jatkuvuus, koulutuksen laatu, määrällinen riittävyys ja alueellinen kattavuus.

Valtaosa työikäisestä väestöstä saa terveydenhuollon palveluja ensisijaisesti työterveyshuollon toteuttamana. Työelämän muutokset asettavat myös työterveyshuollolle muutos- ja kehittämistarpeita. Muutosten toteuttamisessa tulisi huomioida Työterveyslaitoksen mahdollisuus jatkossa kehittää ja uudistaa yhteiskunnan kannalta tärkeitä työhön ja työympäristöön liittyviä toimintoja ja osaamista sekä lakisääteisten tehtäviensä lisäksi toteuttaa työterveyshuoltoa kehittävää ja edistävää toimintaa. Työterveyslaitoksen tutkimustoiminta on työterveyshuollon erikoisalalle sekä erikoislääkärikoulutukselle tärkeää. Työterveyshuollon toiminnan luonteen takia sitä toteutetaan pitkälti yhteistyössä työyhteisöiden kanssa. Erillisrahoituksen sekä suhteellisen pienten yksikkökokojen vuoksi toiminta painottuu käytännön työskentelyyn ja yhteydet muuhun terveydenhuoltoon sekä tiedeyhteisöihin eivät ole erityisen tiiviit. Tutkimuksen rahoituksen

perustuminen työterveyden tuottajien sekä Työterveyslaitoksen liiketoiminnan intresseihin voi hidastaa tai mahdollisesti vinouttaa koko erikoisalan kehityksen.

Koulutuksen rahoitus ohjautuu kolmen tahon toimijoille (yliopistot, Työterveyslaitos, palvelujärjestelmän koulutuspaikat) erikoisalan koulutusjärjestelmän yhteistyön mukaisesti. Nykyisellään kyseessä on merkittävä julkisen rahoituksen tukimuoto yksityissektorille, jossa työterveyslääkärien koulutus pääosin tapahtuu. Toiminnan ja rahoituksen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tulisi olla vahva näkemys, miten työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus ja sen rahoitus järjestetään jatkossa. Nykyinen malli eroaa merkittävästi muusta erikoislääkärikoulutuksesta. On oikein, että yksityisten lääkäriasemien kouluttajalääkärit saavat korvauksen ohjaustyöstään, mutta vastaavasti heidän saamansa yliopiston koulutustarjonta voisi olla maksullista palvelutoimintaa, kuten TTL:n ja STLY:n kurssitarjontakin on aina ollut, vaikka kyse on erikoislääkärikoulutuksen koulutustarjonnasta. TTL:n asiantuntijat ovat laskuttaneet myös yliopistoja virtuaaliyliopiston kurssitarjonnan yhteydessä.

Kuluneiden lähes viidentoista vuoden aikana rahoituslaki on mahdollistanut toimivan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusjärjestelmän kehittämisen viiden yliopiston, kentän yli 300 koulutustyöterveysaseman sekä Työterveyslaitoksen yhteistyönä. Työterveyshuollon erikoislääkärivajeen korjaamisessa on edistytty, kun valmistuvien erikoislääkärien määrä on voitu nostaa aiemmasta noin 20-25/vuosi tasolle noin 45/vuosi. Rahoituslaki on mahdollistanut tämän koulutusvolyymin, jolloin maassamme olisi vuonna 2030 noin 1000 työterveyshuollon erikoislääkäriä. Työurien tukemisessa tarvitaan erityisosaamista, johon työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksella osaltaan vastataan.

Nykyinen Työterveyslaitokselle, yliopistoille, julkiselle työterveyshuollolle sekä yksityisille työterveyspalveluiden tuottajille jaettu koulutusvastuu ei näytä toimivan toivotulla tavalla.

Rahoituksen niukentuessa ja yleisen kustannustason noustessa tulee yhdessä etsiä luovasti uusia ratkaisuja siirryttäessä hyvinvointialueisiin, sekä pikemminkin lisätä yhteistyötä eikä vähentää sitä tai ajaa alas alueellisia toimintoja. Hyvin toimivan työterveyshuollon avulla voidaan myötävaikuttaa myös terveydenhuoltoa uhkaavan hoitoalan työvoiman riittävyyden ongelmien ratkaisemiseen (vajaakuntoisten työkyvyn tuki, veto- ja pitovoima, työhyvinvointi).

Viime vuosina lainsäädännössä ja terveydenhuollon käytännön työnjaossa on merkittävästi lisätty työterveyshuollon tehtäviä työikäisten työkyvyttömyyttä ehkäisevän hoidon ja kuntoutuksen koordinaatiossa. Tätä ei ole kompensoitu resurssien jaossa.

Turun yliopisto on osana viiden yliopiston verkostoa osaltaan hoitanut erikoislääkäri-koulutuksen opetukseen liittyvää teoreettista koulutusta, kouluttajakoulutusta ja verkkokoulutusta. Turussa on lääketieteelliseen tiedekuntaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen pyrkinyt huomattavasti enemmän lääkäreitä kuin kiintiön sallimissa rajoissa pystytään hyväksymään. Viime vuosina hyväksytyt lääkärit ovat menestyksellisesti suorittaneet koejaksonsa ilman ongelmia tai

viivytyksiä. Turun yliopistosta valmistuu vuosittain 6-7 työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Koulutuspaikkoja on 35 työterveysasemalla ja kouluttajalääkäreitä yhteensä noin 50 Salosta aina Vaasan seudulle asti. Pandemia-ajan koulutustarjonta on aiempaa enemmän toteutettu verkossa, mikä on lisännyt koulutustilaisuuksiin osallistumista.

Kliinisen opettajan palkkaus samoin kuin työterveyshuollon virtuaaliyliopiston rahoittaminen erillisrahoituksella on ollut ja tulee olemaan välttämätöntä koulutuksen koordinoimiseksi ja kehittämiseksi alueellisesti. Rahoituslain ja siihen liittyvän asetuksen turvin olisi mahdollista kehittää ja vakiinnuttaa yliopiston antamaa erikoistumiskoulutusta myös siten, että yliopistotyössä kliininen opettaja voisi pätevoityä pedagogisesti ja tutkimustyön osalta kohti muodollisia kliinisen opettajan pätevyysvaatimuksia. Ainakaan kliinisen opettajan työssä toimiminen ei saisi olla pätevoitymispyrkimyksen este, kuten se nyt osin on.

Erikoislääkärikoulutuksen kokonaisuudistuksen edetessä on tullut esille työterveyshuollon koulutusjärjestelmän erilaisuus muuhun erikoislääkärikoulutukseen verrattuna (yliopistojen lisäksi satoja koulutusyksiköitä pääosin yksityisellä sektorilla). Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi, tosin kurssitarjonnan käyttö on edelleen odotettua niukempaa eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen jatkuvuuden varmistamiseksi tarvitaan erillisrahoitusta, joten seuraavienkin vuosien budjettikehyksiin tulisi edelleen sisällyttää vähintäänkin 2,9 miljoonaa euroa/v tähän tarkoitukseen.

Turun yliopiston lääketieteellinen tiedekunta katsoo, että nykyinen rahoituslaki ja –asetus tukevat merkittävästi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen toteuttamista, mutta uusia rahoitusvaihtoehtoja on pohdittava ja ratkaisujen tulisi olla nykyistä pitkäaikaisempia. Alueellinen TTL-jakson koulutustarjonta on turvattava STM:n ohjauksen avulla. Myös yksityisten sairaaloiden ja lääkäriasemien resurssit on jatkossa syytä ottaa huomioon.

Hallinto (taustamuistio kohta 2.1.6)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. sitä kautta, onko hallintoa koskevissa säännöksissä jotain puutteita ja jos on, mitä ne ovat?

-

Valtiontuki- ja kilpailulainsäädäntö (taustamuistio kohta 2.2)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Ovatko valtiontuki- ja kilpailuoikeudelliset riskit esitetty riittävästi? Onko muita seikkoja, jotka tulisi ottaa huomioon arvioitaessa Työterveyslaitoksen asemaa ja toimintaa valtiontuki- ja kilpailusääntelyn kannalta? Mitkä ratkaisut todennäköisimmin/parhaiten poistaisi tai minimoisi valtiontukiin ja kilpailuneutraliteettiin liittyvät riskit,

miksi? Mitkä ovat eri vaihtoehtojen vaikutukset ja mihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota niitä arvioitaessa?

-

Organisaatiomallin valinnasta: selvityksiä, esimerkkejä ja suosituksia (taustamuistio kohta 3)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

-

Nykytilan arviointi ja alustavat tavoitteet (taustamuistio kohta 4)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Tässä osiossa voitte kommentoida aihetta yleisesti tai kiinnittää huomiota seikkoihin, joita taustamuistiossa tai tässä lausuntopyynnössä ei ole käsitelty mutta jotka olisi mielestänne syytä ottaa huomioon mahdollisessa lainsäädäntöhankkeessa.

-

Hänninen Pekka

Våg Hans

Turun yliopisto - Pekka Hänninen, Lääketieteellinen tiedekunta